

Nr 128.

Av herr **Ström, Fredrik**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till ortnamnskommissionen.*

Under åren 1931—1937 bekostades kungl. ortnamnskommissionens verksamhet dels med lotterimedel, dels med statsmedel. Sammanlagda anslaget per år utgjorde då 74 700 kronor. Genom anslagsminskningarna på grund av krisläget har ortnamnskommissionens verksamhet försvårats i hög grad. Anslaget för budgetåret 1941/42 utgår med 40 700 kronor. Jämfört med 1937 års anslag är anslaget för budgetåret 1941/1942 34 000 kronor eller över 45,5 % mindre.

Kommissionen har i de senaste årens petita framhållit, att den kraftiga minskningen i anslag har bragt den statliga undersökningen av Sveriges ortnamn i ett verkligt nödläge, som gör det omöjligt för kommissionen att i allt kunna motsvara de berättigade krav, som ställas på den i olika avseenden.

Sänkningen av anslaget till avlöningar har i hög grad ökat personalens arbetsbörda. Anslaget till tillfälliga arbetsbiträden har sänkts från 5 000 kronor till 2 000 kronor, vilket är absolut otillräckligt. Följden har blivit att mera vetenskapligt kvalificerad arbetskraft måst tagas i anspråk även för arbeten, som lämpligare kunnat utföras av billigare krafter. Detta har inte undgått att menligt inverka på den fast anställda personalens mera närliggande uppgifter.

Ännu kraftigare ha inskränkningarna drabbat kommissionens anslag för omkostnader. Det av 1939 års lagtima riksdag för budgetåret 1939/40 beviljade anslaget till omkostnader var 8 100 kronor. För budgetåret 1941/42 är samma anslag 3 600 kronor. Om man bortser från delposten till bränsle och lyse m. m., som på grund av stigande priser ökat från 1 000 kronor 1939/40 till 1 200 kronor 1941/42 har anslaget till omkostnader i övrigt under samma tid sänkts från 7 100 till 2 400 kronor, varav 100 kronor utgöra en nytillkommen post för sjukvård m. m. Anslaget (utom delposterna för bränsle och lyse samt sjukvård) har alltså minskat med 4 800 kronor eller 67,6 %. Kommissionen framhöll redan i sin ansökan om anslag för budgetåret 1940/41, att det dåvarande anslaget ej var tillräckligt. Kommissionen har lyckats balansera omkostnadsbudgeten endast genom den yttersta sparsamhet, en sparsamhet som ej går att driva längre. Den sammanställning, som finnes tryckt i bilagan till statsverkspropositionen 1942/43, åttonde huvudtiteln, s. 216 visar de blygsamma belopp, som tagits i anspråk 1940/41 och vad kommissionen beräknar till övriga expenser för budgetåret 1942/43. Universitetskanslern har tillstyrkt kommissionens framställning medan de-

partementschefen framhåller, att begränsningen i inköp av kartor, böcker, tidskrifter och inventarier »alltjämt bör bibehållas».

På grund av prisstegringen föreslår emellertid departementschefen en ökning med 300 kronor.

Ortnamnskommissionen kan emellertid ej driva sin verksamhet med detta låga anslag till övriga expenser. Litteraturinköpen omfatta numera endast sådana verk, som ortnamnsarkivet på grund av subskription är nödsakat att köpa. Bindningen har uppskjutits utom vad beträffar absolut nödvändiga fall. Inventarieposten har kunnat hållas så låg, därför att den hittills upptar enbart oundvikliga underhållskostnader. En fortsättning under en följd av år av denna sparsamhetspolitik skulle emellertid medföra risker för arkivets bestånd och ändamålsenlighet. Behovet av nya förvaringsskåp för inkommande samlingar är, som kommissionen upprepade gånger framhållit, mycket stort. Någon nyanskaffning ha anslagen ej medgivit. Sedan 1938 ha några nya skåp ej inköpts. Om ej åtminstone några skåp anskaffas under detta år, blir arkivets situation ohållbar. Samlingarna i sedesformat kunna ej utnyttjas och nyinkomna samlingar måste förvaras i buntar liggande på golvet. Även hyllutrymmen saknas. Arkivets principer bygga på successiva inköp av dylika skåp och en utbyggnad så småningom av arkivet, allt eftersom nya samlingar komma in. Sett på kort sikt ha utgifterna för inventarier kunnat nedbringas under några år. Nu går detta ej längre. Den summa, kommissionen begärt för budgetåret 1942/43, 4 700 kronor, måste betraktas som ett minimibelopp, som ej utan de allvarligaste konsekvenser kan underskridas.

Anslaget till insamling och bearbetning av vetenskapligt material sänktes för budgetåret 1941/42 från 15 000 till 12 000 kronor. Sänkningen motive- rades med att en reservation förelåg på anslaget till ungefär ett belopp, som motsvarade sänkningen. Denna reservation var emellertid endast skenbar. Genom inkallelserna av större delen av kommissionens upptecknarstab till förstärkt försvarsberedskap hade en hel del uppteckningar ej kunnat färdig- ställas och inlämnas i tid och följaktligen ej heller honorerats. Reservationen är numera helt förbrukad för inlösning av sådana kontrakterade men ej tidigare betalda uppteckningar.

Anslagsposten till vetenskapliga medarbetare har under året belastats mer än förut, beroende på att kommissionen nödgats anlita särskilda experter för namnutredningar rörande ifrågasatta ändringar av en mängd jordeboksnamn i samband med utgivandet av den nya ekonomiska kartan. Tillsammans med de nyss nämnda, på beredskapsinkallelserna beroende förskjutningarna i arkivets upptecknarverksamhet ha dessa utgifter till vetenskapliga medarbetare ställt så stora krav på kommissionens anslag, att dessa för innevarande budgetår redan så gott som helt förbrukats.

Vid anslagsäskandena till insamling och bearbetning har kommissionen

ej begärt vad som för ett rationellt bedrivande av arbetet skulle erfordrats, utan endast vad som är oundgängligen nödvändigt. Beloppen kunna därför ej nedskäras utan allvarliga vådor för arkivets bestånd och verksamhet. Kommissionen har av denna orsak begärt, att anslaget till insamling och bearbetning måtte återföras till samma storlek som budgetåret 1940/41, 15 000 kronor.

Med stöd av vad som sålunda anförts får jag därför hemställa,

att riksdagen måtte besluta, dels att anslaget till Ortnamnskommissionen: Omkostnader skall utgå med 4 700 kronor och dels att anslaget till Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material måtte utgå med 15 000 kronor.

Stockholm den 24 januari 1942.

Fredrik Ström.
